

Olesen, Finn

Working Paper

Økonomisk teoriehistorie - Overflødig information eller brugbar ballast?

IME Working Paper, No. 29

Provided in Cooperation with:

Department of Environmental and Business Economics (IME), University of Southern Denmark

Suggested Citation: Olesen, Finn (2002) : Økonomisk teoriehistorie - Overflødig information eller brugbar ballast?, IME Working Paper, No. 29, University of Southern Denmark, Department of Environmental and Business Economics (IME), Esbjerg

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/83061>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

Økonomisk teorihistorie
Overflødig information eller brugbar ballast?

Finn Olesen
Marts 2002

Alle rettigheder forbeholdes instituttet (IME). Mekanisk eller fotografisk gengivelse af dette WORKING PAPER eller dele heraf er uden instituttets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget heraf er uddrag til anmeldelser.

© Syddansk Universitet, Esbjerg og forfatteren, 2002.

Redaktør: Eva Roth

Institut for Miljø- og Erhvervsøkonomi
IME WORKING PAPER 29/02

ISSN 1399-3224

Finn Olesen
Institut for Miljø- og Erhvervsøkonomi
Syddansk Universitet, Esbjerg
Niels Bohrs Vej 9-10
6700 Esbjerg
Tlf.: 6550 1514
Fax: 6550 1091
E-mail: finn@sam.sdu.dk

Abstract

Ofte fremhæves det, at økonomi som fagdisciplin har vundet videnskabelig status og progressivitet gennem specialisering (fra generalist til partiel ekspert) og anvendelse af en naturvidenskabelig inspireret metodologisk approach. Med en sådan udviklingstendens har økonomer da også i dag brug for en viden om deres fags historiske udvikling? Eller bør man med rette betragte økonomisk teorihistorie som et degenererende forskningsprogram, som man ikke bør spille sin knappe arbejdskraftressource på?

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	7
2. Hvorfor teoriehistorie?	8
3. No History of Ideas, Please, We're Economists	10
4. Et metodologisk synspunkt.....	12
5. Om kausalitetsbestemmelse i samfundsvidenskaberne	14
6. Derfor teoriehistorie	17
Litteratur.....	19

1. Indledning

I Estrup (2001) gøres der nogle refleksioner over den økonomiske teoriehistories relevans for en nutidig økonoms forståelse af moderne mainstream økonomisk teori. Med, hvad Estrup benævner, en scientistisk opfattelse (moderne teori kan forstås i sig selv) får den økonomiske teoriehistorie en ganske beskedne rolle at spille for nutidige økonomers forståelse af deres fag. Jævnfør fremstillingen i Estrup er en sådan approach dog diskutabel, om end den måske nok er den fremherskende holdning blandt mange økonomer. Med en moderne matematisk økonomisk tilgang til økonomiske problemstillinger kan den økonomiske teoriehistorie synes at udgøre et overflødigt fagelement. Omvendt kunne man hævde, at netop som følge af den større grad af ensartethed i uddannelsen af økonomer og i den økonomiske main stream forskning har behovet for en perspektivering, som en teoriehistorisk refleksion kan tilbyde, næppe været større og mere påtrængende end nu.

Inspireret af fremstillingen i Estrup (2001) skal der i det følgende fremføres nogle argumenter for den økonomiske teoriehistories fortsatte berettigelse som et relevant økonomisk genstandsområde. Konkret er papiret organiseret i fem afsnit. Først påpeges den historiske dimension i økonomi, dernæst præsenteres et bud på det tilsyneladende paradoks: nok synes økonomisk teoriehistorie efter manges mening at mangle videnskabelig progressivitet, men interessen for området målt ved tidsskrifter, konferencer m.m. synes alligevel at være tiltagende. I afsnit 4 og 5 præsenteres dels et metodologisk syn på økonomi dels en opfattelse af kausalitetsbestemmelse, som understreger økonomis placering som en samfundsvidenskabelig fagdisciplin, og som har betydning ved en vurdering af den økonomiske teoriehistories relevans eller mangel på samme. Endelig afrundes papiret med nogle få afsluttende bemærkninger.

2. Hvorfor teorihistorie?

Begrundelsen for at beskæftige sig med den økonomiske teoris udvikling gennem historien er ikke forskellig fra begrundelsen for at beskæftige sig med historie i al almindelighed. Søger man en tilfredsstillende forståelse af nutiden og dens konflikter, er det nødvendigt med et grundigt kendskab til fortiden. Dette gælder naturligvis også for den økonomiske teoris vedkommende, idet økonomi er en samfundsvidenskabelig disciplin med en afgørende indbygget historisk dimension. Den økonomiske teori og dennes udvikling gennem tiderne bør således altid betragtes og evalueres i en given historisk kontekst, jf. Galbraith (1987:1-2). I sin teorihistoriske fremstilling skriver han således indledningsvist: *... economic ideas are always and intimately a product of their time and place; they cannot be seen apart from the world they interpret. And that world changes – is, indeed, in a constant process of transformation – so economic ideas, if they are to retain relevance, must also change.* En sådan erkendelse skal ikke tages til indtægt for den opfattelse, at økonomi lader sig kendetegne ved, at der til stadighed fremkommer nye teoretiske ad hoc løsninger på tidens aktuelle problemer, hvorved en teorihistorisk indsigt bliver overflødig. Økonomi er mere struktureret og paradigmeagtigt end som så. Derimod kan en teorihistorisk forståelse måske hindre, at nogle teorier eller specifikke teorielementer ikke bliver anvendt på problemstillinger, hvortil de ikke er designet f.eks. på grund af en manglende opfyldelse af teoriens forudsætninger.¹

Da den samfundsmæssige udvikling ikke altid har fulgt et pænt og entydigt mønster, burde det ikke overraske, at noget tilsvarende også gør sig gældende for den økonomiske teoris udviklingsforløb. Til tider har en bestemt økonomisk opfattelse eller tankegang været meget fremherskende med mange fortalere og tilhængere, mens den økonomiske fagdisciplin til andre tider har været karakteriseret ved en mere synlig strid mellem forskellige teoriretninger, jf. Samuelson

---

1 Helt banalt er et traditionelt neoklassisk homogent arbejdsmarked nok anvendeligt til en forståelse af relevante arbejdsmarkedsforhold, når en gryende industrialiseringsproces skal belyses. Tilsvarende er relevansen af en sådan teoretisk tilgang minimal ved en belysning af det yderst heterogene arbejdsmarked, som kendetegner et moderne IT- og servicesamfund.

(1962). Eller som Heilbroner (1979) har påpeget: økonomi er som fagdisciplin betragtet ikke kumulativ videnskabelig, som naturvidenskaberne er det. Nok udvikler de formalistiske metoder, som økonomerne i et stadigt større omfang gør brug af, f.eks. økonometri, sig kumulativt, men de interessante økonomiske problemstillinger, som enhver økonomgeneration bør og må forholde sig til, er og bliver i en eller anden forstand tidsspecifikke. Eller som Heilbroner (1979:194) har sagt det: *The history of economic thought cannot be read as a single long investigation of one clearly defined "problematic", but as a series of investigations into those aspects of the reproduction process that at different periods offer the greatest intellectual or social challenge to the investigators of the time.*

Også i vores samtid gør dette forhold sig selvfølgelig gældende. Udover at opfatte og forstå virkeligheden forskelligt, bekender de fleste økonomer sig til forskellige teoriretninger eller skoler, der alle uden undtagelse har deres rødder tilbage et eller andet sted i den teorihistoriske udvikling. En teorihistorisk indsigt er således væsentlig ikke blot for at forstå økonomernes indbyrdes faglige uenighed, men også for at forstå den aktuelle samfundsdebat. I økonomi, som i de andre samfundsvidenskabelige fagdiscipliner, vil der derfor altid være indeholdt et element af en subjektiv vurdering. Også selvom normative aspekter i nogle sammenhænge forsøges ligefrem bevidst undertrykt. Eller med Keynes (1938): *I also want to emphaise strongly the point about economics being a moral science ... it deals with introspection and values ... it deals with motives, expectations, psychology uncertainties.*²

Og så giver en teorihistorisk indsigt naturligvis også et element af videnskabelig dannelse. Måske er en sådan ikke umiddelbar brugbar til at optimere et videnskabeligt karrierforløb, men bør der ikke også være tid til fordybelse og

---

2 Eller som Perregaard (2000) repræsenterende den seneste danske teorihistoriske fremstilling, skriver det i sin indledende sammenfatning: *"Hovedsynspunktet i denne bog er, at økonomisk teorihistorie bør skrives ud fra en totalitetsbetragtning. Som enhver form for historieskrivning bliver det subjektive element, både historieskriverens egen personlighed såvel som personligheden ved de mennesker, han skriver om, en vigtig del af fremstillingen. Da mennesker er forskellige, vil den subjektivt orienterede teorihistorie nødvendigvis fokusere på fortidens økonomiske debatter og kontroverser"*.

refleksion selv for økonomer? Eller som Boulding (1971:234) ser det: *it is a mark of intellectual poverty to know only one's own time and place.*

3. No History of Ideas, Please, We're Economists

Med den ovennævnte titel har Blaug (2001) forsøgt at forholde sig til det åbenbare teoriehistoriske paradoks ved årtusindskiftet: mindre synlighed i økonomernes uddannelse kombineret med en tilsyneladende større interesse for feltet blandt forskerne i de forskellige akademiske miljøer. Som det fremgår af eksempelvis Samuelson (1987), er dette paradoks dog ikke af en nyere dato. Således opregner han i alt fire dynamiske udviklingstendenser inden for økonomi, som fandt sted efter 1930, og som kan begrunde, hvorfor der derefter blev mindre tid til fordybelse og refleksion over fortidens økonomisk teoretiske bidrag hos de økonomistuderende. Som de fire "forstyrrende" elementer opregner Samuelson den monopolistiske konkurrence revolution, den keynesianske makro revolution, den matematiske og endelig den økonometriske revolution. Og som Samuelson (1987:182) selv formulerer det: *Graduate students need at least 4 hours a night of sleep: that is a universal constant. So something had to give in the economics curriculum. What gave, and gave out, was history of thought – followed quickly by attrition of foreign language requirements and of minima for economic history.*

I sin gennemgang reflekterer Blaug over, om interessen for den økonomiske teorihistorie blandt forskere måske snarere skyldes et fra- end et egentlig tilvalg. I dag er den økonomiske mainstream tankegang i udpræget grad præget af en formalistisk tilgang til påståede økonomisk relevante problemstillinger.³ Hvad gør da de økonomer, som enten ikke er så stærke i forståelsen eller anvendelsen af matematik og økonometri, eller som ønsker at udforske den økonomiske fagdisciplins mere kvalitative aspekter?⁴ De bevæger sig af nød eller

---

3 Dette er en approach, som naturligvis indebærer såvel fordele som ulemper. Eller med Heilbroner (1979:198): *"the prestige accorded to mathematics in economics has given it rigor, but, alas, also mortis"*.

4 Eller som Kenneth Boulding med stor skepsis skrev allerede i 1971 om tingenes tilstand på denne tid, hvor han stiller en ultrahistorisk tradition op imod den fremherskende main stream tendens: *"The antihistorical school, which is now so common in the United States, where the*

interesse over i den mere heterodokse del af den økonomisk teoretiske verden, hvor en forskellighed i opfattelsen af, hvad der dels er den bedst egnede metodologi dels det relevante økonomiske problem at studere, stadigvæk er accepteret. Eller med Blaug (2001:147): *If you are philosophically inclined – an intellectual rather than a technocrat – but are attracted to economics because of its policy relevance or the belief that society rests essentially on economic foundations, you may well find yourself drifting towards history of economic thought ... history of economic thought is a haven for heterodoxy, a heterodoxy which no doubt has many sources but at its foundation takes its departure ... from a certain type of mind, a certain congenial style of thinking.*

Og på sin vis bygger da også enhver nutidig teori på fortidens teoretiske erkendelse. Og er den økonomiske erkendelse, som flere vil argumentere, *path-dependent*, må dette på afgørende vis kendetegne den økonomiske fagdisciplin. En viden om det økonomiske system og hvordan vi mener, at dette fungerer, er derfor ikke en nyopdaget viden, men en viden som bygger på *the sum of all discoveries, insights and false starts in the past*, Blaug (2001:156).

Som en naturlig konsekvens heraf bør en teorihistorisk belysning derfor, mener Blaug, følge et historisk snarere end et rationalt konstruktionsprincip i sin opbygning. Forsøger man at se et givet økonomisk teoretisk bidrag i den rette historiske kontekst, får man dels en bedre forståelse for bidragets fortræffelighede-

---

history of thought is regarded as slightly depraved entertainment ... so that one became a fully-fledged, chartered Ph.D. economist without ever reading anything that was published more than ten years ago ... leads to the development of slick technicians who know how to use computers, run massive correlations and regressions but who do not really know which side of anybody's bread is buttered, who are incredibly ignorant of economic institutions, who have no sense at all of the blood, sweat and tears that have gone into the making of economics and very little sense of any reality which lies beyond their data". Derudover medfører denne approach, at økonomernes "main preoccupation consists of analyzing data" og "leads to a rejection of any information which cannot easily be fitted onto punched cards". Alt i alt betyder dette, at økonomerne, ifølge Boulding, ofte kommer til at arbejde med "an endless modification of variables and equations in regions of strongly diminishing returns in the knowledge function, and still sharper diminishing returns in the significance function", pp. 232-33. Jf. også Samuelson (1962:5), der sin egen anvendelse af formalisme til trods også har øje for nogle af formalismens svagheder, idet han påpeger: "if economists spend more and more of their time on highly technical mathematics and statistics, they must not be surprised if the intelligent man of affairs comes to ignore this part of their activities".

der som dets mangler dels en større (og nødvendig) ydmyghed overfor det udviklingsforløb, som økonomi som fagdisciplin har gennemlevet. Og samtidig får man en erkendelse af, at nutidens teoretiske landevindinger, som noget helt selvfølgelig, bygger på fortidige generationers, om end måske ufuldendte og til en vis grad fragmenterede, teoretiske forståelse og formåen. Lykkes disse bestræbelser, bliver et studie af den økonomiske teoris udvikling gennem tiderne *not a specialization within economics. It is economics – sliced vertically against the horizontal axis of time*, Blaug (2001:157).⁵ Iagttagelsen hos Blaug er dog ikke blot et moderne fænomen, jf. Boland (1987:455): *For most of the last 200 years a primary symbol of intellectualism (especially among economists) was the ability to display a thorough understanding or proper methods of scientific investigation. Since World War II, however, it appears that any overt expression of interest in methodology is considered a clear sign of weak-mindedness or premature senility.*⁶

4. Et metodologisk synspunkt

Som andre videnskabelige fagdiscipliner er også den økonomiske i høj grad præget af Karl Popper og hans ide om falsifikationisme som metodologisk princip. Således har formuleringen af testbare hypoteser for mange stået som idealet for den rationelle og progressive forsker. Dermed har den økonomiske videnskab forsøgt at kopiere det traditionelle naturvidenskabelige forskningsmønster. Et af formålene hermed har uden tvivl været ønsket om at opnå en høj grad af videnskabelig troværdighed.

Om end tilslutningen til denne opfattelse inden for økonomi har været omfattende, har dog også andre synspunkter været fremført i den metodologiske debat, jf. Keynes' opfattelse af, at økonomi er en kvalitativ samfundsvidenskabe-

---

5 Og derved opnår man måske, som Blaug (2001:150) håber, at: *"The history of economic thought seems to me of potentially wide applicability for many students in getting a "deeper" or "gut-level" understanding of a wide range of concepts"*.

6 At metodologiske diskussioner også tidligere kunne ægges til skepsis og afstandtagen vidner eksempelvis Machlup (1936:39) om: *"The antipathy to methodology ... originated ... when such discussions consisted mainly in advertising the writers and maligning others' method. Everybody wanted to promote his method among his competitors and colleagues"*.

lig fagdisciplin, der ikke ensidigt blot kan adoptere den formalistiske og kvantitativt orienteret naturvidenskabelige approach. Men også John Hicks var betænkelig ved at underkaste økonomi en for håndfast naturvidenskabelig vurdering. Som påpeget af Blaug (1990) voldte dette især Hicks problemer, hvis en given økonomisk teorirelation var i modstrid med de empiriske kendsgerninger. Med udgangspunkt i Poppers videnskabsteoretiske univers burde et sådant forhold bevirke, at den pågældende teorirelation enten med det samme blev forkastet eller i hvert tilfælde blev forsøgt justeret på basis af de indhøstede empiriske erfaringer. Men dermed er det fundamentale metodologiske problem ikke løst. Hvor svag skal nemlig en given relation være, førend denne endegyldigt forkastes? Og, hvornår er "svagheden" kun af en sådan størrelsesorden, at en måske marginal justering af teorirelationen er tilstrækkelig?

Måske på baggrund af, at Hicks synes at kunne tilslutte sig den metodologiske grundholdning, der helt i overensstemmelse med Keynes anerkender, at økonomiske fænomener og hændelser er historisk set unikke fænomener,⁷ fortolker han økonomiske modeller bredt. Han betragter således disse, ifølge Blaug, som et art laboratorium, hvor forskellige ideer kan forsøges formuleret, diskuteret og testet.⁸

At såvel de økonomiske teorier som de problemer, teorierne forsøger at forholde sig til, bør ses i det rette historiske perspektiv, betinger ifølge Blaug, at en given økonomisk teori kun kan karakteriseres som en sand eller en falsk teori vurderet på baggrund af de faktiske historiske og institutionelle forhold, der var gældende på det tidspunkt, hvor teorien blev fremsat. Men en sådan relativistisk

---

7 Konkret skriver Hicks (1983:372): "*An economic time-series is a sequence of observations of a historical process, each item having its own distinct individuality*".

8 Eller som Blaug (1990:108-09) kritisk har formuleret det: "*Economics, Hicks is telling us, is a game, a discipline game played according to certain formal rules – logical consistency, simplicity, elegance, and generality – but still a game, and truth does not come into it*". Hvorfor økonomi derfor bliver en form for *applied logic without any empirical content*, Blaug (1990:111). Dette er en opfattelse af økonomi som videnskab, der også synes at være i god overensstemmelse med Machlup (1936:45), idet: "*The statements of **pure economic theory** are the statements which assume the most general and anonymous types of behaviour. They allow us ... to proceed in the economic analysis without restating and reiterating the assumptions again and again*".

opfattelse af videnskabens videnskabelighed er jo netop, hvad også Karl Popper altid har hævdet, er kendetegnende for al videnskabelig aktivitet, når han taler om provisorisk sande videnskabelige teorier. Og en forståelse af en given teoris relative sandhedsgrad kan erhverves ved at studere sit fags fortid. Med et relativistisk syn på den videnskabelige udviklingsproces bliver en teorihistorisk indsigt derfor et hensigtsmæssigt og værdifuldt redskab i den enkelte forskers videnskabelige erkendelsesproces.

5. Om kausalitetsbestemmelse i samfundsvidenskaberne

Som et centralt og et afgørende tema for de naturvidenskabelige fagdiscipliner står ønsket om præcist og entydigt at få fastlagt de forskellige lovmæssigheder, der måtte være gældende inden for det givne fagområde. Også den økonomiske teori forfølger et sådant formål. Inden for økonomi forsøger vi også at afdække de kausale strukturer, der måtte være gældende i det økonomiske system.

Om end en given kausalitetsbestemmelse naturligvis altid må være teoretisk betinget,⁹ behøver fastlæggelsen af kausalitetsmønstrene dog ikke at være ens inden for natur- og samfundsvidenskaberne. Således har f.eks. Hayek, i god overensstemmelse med den østrigske tradition, gjort sig til talsmand for den opfattelse, at fænomener fra samfundsvidenskaberne ofte er betinget af væsentligt flere faktorer end, hvad der generelt gør sig gældende for de naturvidenskabelige fænomeners vedkommende.¹⁰ Dette besværliggør naturligvis, som påpeget af

---

9 Eksempelvis skriver Addison et al. (1984:4-5) herom: *"judgments of causation imply the existence of some fairly well articulated theory of how the events under study are related together. If this were not the case, causality and coincidence could not be separated in our knowledge"*.

10 Denne opfattelse hos Hayek synes således at være ganske sammenfaldende med Keynes' synspunkt på samfundsvidenskabernes kompleksitet. I hvert tilfælde ville Keynes næppe have haft besvær med at tilslutte sig den følgende sammenfatning af Hayeks grundholdning: *"in the social sciences we are dealing with phenomena that belong to a different category of existence from that of the phenomena studied by the physical sciences"*, Addison et al. (1984:10). At Keynes og Hayek måske på mange punkter havde en grundlæggende ensartet filosofisk opfattelse, er forsøgt sandsynliggjort af Steele (1993:90): *"Hayek and Keynes were as close in their perceptions of human ignorance and frailty, and of their consequences, as they have been set apart by their respective approaches to economic policy"*. For en anderledes vurdering af dette

Addison et al. (1984), generelt kausalitetsbestemmelsen inden for samfundsvidenskaberne. Måske er det muligt at afgrænse de væsentligste variable, men at bestemme også deres kvantitative styrke er formentlig betydelig vanskeligere, hvorfor: ... *the failure of the social sciences, including economics, to measure up to the quantitative exactness and explanatory and predictive precision of physics*, Addison et al. (1984:10).

Og i hvor stor en udstrækning skal den videnskabelige tilgang til økonomiske problemer være præget af positivistiske elementer? Ifølge Beed (1991) bygger positivistisk metodologi på især tre centrale udsagn. For det første forudsættes det, at der eksisterer en *universel* videnskabelig metode. For det andet skal ethvert teoriudsagn kunne formuleres på en *matematisk logisk* måde, mens det for det tredje samtidig bør sikres, at *normative* vurderinger af enhver art ikke bør påvirke hverken data-indsamlingen, specifikationen af de enkelte teorirelationer eller selve verifikationsproceduren.

Den noget restriktive fortolkning og historisk set gammeldags version af positivismen, som Beed præsenterer, var oprindeligt udformet som en tiltænkt approach for naturvidenskaberne. Med et sådant absolutistisk metodologisk udgangspunkt var der ikke længere plads til metafysiske overvejelser og religiøse forestillinger, hvilket helt klart styrkede naturvidenskabernes videnskabelige status betydeligt. Som tiden gik, viste den rendyrkede positivistiske approach sig dog for restriktiv, hvorfor tendenser til et metodologisk opgør begyndte at manifestere sig. Og med Karl Popper blev falsifikationsprincippet *det* centrale element i den herskende metodologi. Al videnskabelig aktivitet har dermed til formål at opstille testbare udsagn der gennem en fortløbende forkastelsesproces til stadighed gøres dels mere specifik dels mere detaljeret i deres konkrete udformning. Om end Popper for mange fremstår som en repræsentant for en rationalistisk og absolut orienteret videnskabsteoretisk opfattelse, er han dog mere nuanceret end som så i sin opfattelse. Således tillader han også de metafysiske aspekter at spille en rolle som en inspirationskilde, der kan påvirke forskeren i hans valg af forskningstema og konkret angrebsvinkel. Med udgangspunkt i

---

forhold, kan der for eksempel henvises til Foss (1994), der argumenterer for det standpunkt, at der tværtimod eksisterer endda dybe politisk-filosofiske forskelle mellem Hayek og Keynes.

Poppers forfatterskab har flere forsøgt at frembringe videnskabsteorier med en mere synlig relativistisk sandhedsopfattelse. Såvel Popper som disse andre opfattelser, fremført af eksempelvis Thomas Kuhn og Imre Lakatos, har naturligvis i et ganske betydeligt omfang påvirket den økonomiske forskning. Således påpeger Blaug (1994), at falsifikationsprincippet betinger, at økonomiske teorier optimalt set burde kunne frembringe relevante testbare forudsigelser. Er der overensstemmelse mellem en given teoris forudsigelser og den efterfølgende faktiske historiske udvikling, har teorien sandsynliggjort sin berettigelse. Men kan dette altid lade sig gøre i praksis? Økonomi er jo en samfundsvidenskabelig fagdisciplin, der i et betydeligt omfang beskæftiger sig med kvalitative aspekter og problemstillinger. En ren kvantitativ vurdering af økonomiske udsagn og forudsigelser er derfor ikke alene et brugbart redskab til at fastlægge økonomis videnskabelige status. Inden for samfundsvidenskaberne er det derfor ikke uproblematisk: ... *to point to many theories whose universal truth has been established. The history of the human sciences is replete with theories whose predictive success in explaining, controlling, or changing the world has turned out in the long run to be minimal*, Beed (1991:488).

Vurderet alene på baggrund af falsifikationismen er samfundsvidenskabernes videnskabelige image altså af en noget dubiøs karakter, hvis Beeds udsagn skal stå til troende.

Andre anlægger dog et betydeligt mere optimistisk syn på økonomis videnskabelige status. Her skal blot peges på to vurderinger af Blanchard (2000) og Lazear (2000), der vel ganske godt repræsenterer main stream opfattelsen. Begge disse bidrag fremhæver netop økonomis videnskabelige progressivitet, idet der argumenteres for, at økonomi har gjort mange bemærkelsesværdige landvindinger især henimod slutning af det 20. århundrede. Økonomi som fag kan derfor kendetegnes ved *a surprisingly steady accumulation of knowledge*, Blanchard (2000:1375), ligesom Lazear (2000:102) heller ikke undlader at påpege, at økonomi derfor fremstår betydeligt mere videnskabelig end alle andre samfundsvidenskabelige fagdiscipliner: *economics is scientific; it follows the scientific method of stating a formal refutable theory, testing the theory, and revising the theory based on the evidence*.

6. Derfor teorihistorie

At også nutidige økonomisk teoretiske bidrag i en eller anden forstand bygger på fortidige generationers bidrag er der vel en udbredt enighed om. Derfor bør også moderne økonomer have et vist kendskab til deres fags historiske udvikling. Alene af den grund, at historien synes at vise, at ikke alt, der skinner, er af det pureste guld; ofte er ræsonnementet tænkt og argumentationen set før om end naturligvis i en anden og måske mindre raffineret iklædning end, hvad der nu karakteriserer den i dag fremherskende udformning af tankegangen.

Nok fremstår den økonomiske fagdisciplin måske ikke altid ligeså åbenbar videnskabelig, som tilfældet hævdes at være i naturvidenskaberne. Men økonomi er jo også i en historisk sammenhæng en relativ ung videnskab, hvis fødsel ofte dateres til udgivelsen af Adam Smiths *Wealth of Nations* i 1776. Og selvom samfundsvidenskaberne og dermed naturligvis også økonomi indeholder klare subjektive elementer, så mener vi alligevel, at der findes en økonomisk erkendelse i samfundet, som vi kan afdække substansen af. Nok er ikke alle økonomer enige om det præcise indhold af givne økonomiske strukturer eller disses stabilitet eller måske mangel på samme over tiden, men næppe nogen vil betvivle disse strukturers eksistens og vigtigheden af at have kendskab til dem. Så også økonomer tror, i overensstemmelse med Karl Poppers videnskabsteoretiske opfattelse, i en eller anden forstand på ”sandheden”. At den er derude, og at vi med møje kan komme den stadig nærmere. Også selvom den økonomiske sandhed måske er mere usikker end andre fagdiscipliners og dermed i en poppersk forstand virkelig kan kendetegnes som en provisorisk sandhed. Eller som Samuelson (1962:18) noget højstemt har udtrykt sig: *Ours is an uncertain truth and economic scholars are humble about its precision – but our humbleness is built out of knowledge, not out of ignorance. Not for us is the limelight and the applause. But that doesn't mean the game is not worth the candle or that we do not in the end win the game. In the long run, the economic scholar works for the only coin worth having – our own applause.*

Og vurderet med nutidens øjne har økonomi som fag betragtet da også gjort mange videnskabelige landvindinger. Men måske overvurderer Blanchard

(2000) og Lazear (2000) alligevel økonomis videnskabelige status. Sikkert og vist er det, at økonomi har undergået en betydelig udvikling og nu fremstår som mindre snakkende (humanistisk?) og mere formalistisk (naturvidenskabelig inspireret) end tidligere.¹¹ Men har Estrup (2001) ret, undertrykker scientismen en humanistisk eller hermeneutisk dimension i økonomi, som denne ikke kan undvære som en samfundsvidenskabelig fagdisciplin. Og skal denne dimension have lov til at udspille sig, er der måske alligevel behov for en vis teorihistorisk ballast selv hos moderne scientistisk prægede økonomer.

---

11 Hvorfor også uddannelsen af økonomer i Danmark har gennemgået en betydelig specialisering, jf. Kyed et al. (2002).

Litteratur

- [1] Addison et al. (1984): "Causation, Social Science and Sir John Hicks", Oxford Economic Papers, 1984, pp. 1-11.
- [2] Beed, Clive (1991): "Philosophy of science and contemporary economics: an overview", Journal of Post Keynesian Economics 1991, pp. 459-94.
- [3] Blanchard, Oliver (2000): "What do we know about macroeconomics that Fischer and Wicksell did not?", The Quarterly Journal of Economics 2000, pp. 1375-1409.
- [4] Blaug, Mark (2001): "No History of Ideas, Please, We're Economists", Journal of Economic Perspectives, Winter 2001, pp. 145-64.
- [5] Blaug, Mark (1994): "The Methodology of Economics. Or How Economists explain", Cambridge University Press 1994.
- [6] Blaug, Mark (1990): "John Hicks and the methodology of economics" fra bogen "Economic Theories, True or False? Essays in the History and Methodology of Economics", Edward Elgar 1990, pp. 107-18.
- [7] Boland, Lawrence (1987): "Methodology", The New Palgrave: A Dictionary of Economics, London 1987, pp. 455-58.
- [8] Boulding, Kenneth (1971): "After Samuelson, Who Needs Adam Smith?", History of Political Economy 1971, pp. 225-37.
- [9] Estrup, Hector (2001): "Anmeldelse af H. P. Perregaards *Økonomisk Teorihistorie*", Nationaløkonomisk Tidsskrift 2001, pp. 323-26.
- [10] Foss, Nicolai Juul (1994): "Keynes og Hayek i et historisk perspektiv", Samfundsøkonomen 1994:6, pp. 43-47.

- [11] Galbraith, John K. (1987): "A History of Economics – the past as the present", Hamish Hamilton 1987.
- [12] Heilbroner, Robert L. (1979): "Modern economics as a chapter in the history of economic thought", History of Political Economy 1979, pp. 192-98.
- [13] Hicks, John (1983): "A Discipline not a Science" fra bogen "Classics and Moderns. Collected Essays on Economic Theory. Vol. III", Basil Blackwell 1983, pp. 365-76.
- [14] Keynes, John Maynard (1938): "Two letters to Roy Harrod", her fra bogen "Philosophy of Economics. An Anthology", Hausman, Daniel M. (ed.), Cambridge University Press 1984, pp. 300-302.
- [15] Kyed, Karsten et al. (2002): "Uddannelsen af danske økonomiske forskere gennem tiderne", papir præsenteret på Nationaløkonomisk Forenings konference Kolding Fjord 11.-12. januar 2002.
- [16] Lazear, Edward P. (2000): "Economic Imperialism", The Quarterly Journal of Economics 2000, pp. 99-145.
- [17] Machlup, Fritz (1936): "Why Bother with Methodology?", *Economica* 1936, pp. 39-45.
- [19] Perregaard, Henrik Preben (2000): "Økonomisk Teorihistorie – i et humanistisk perspektiv", Systime 2000.
- [20] Samuelson, Paul (1987): "Out of the closet: A program for the Whig history of economic science" her fra bogen "The Historiography of Economics", edited by Mark Blaug, An Elgar Reference Collection 1991, pp. 181-90.
- [21] Samuelson, Paul A. (1962): "Economists and the History of Ideas", The American Economic Review 1962, pp. 1-18.

[22] Steele, G.R. (1993): “Philosophical perceptions and the precepts of political economy: Friedrich Hayek and John Maynard Keynes”, *Scottish Journal of Political Economy* 1993, pp. 88-103.

Department of Environmental and Business Economics
Institut for Miljø- og Erhvervsøkonomi (IME)

IME WORKING PAPERS

ISSN: 1399-3224

Issued working papers from IME

Udgivne arbejdspapirer fra IME

No.

1/99	Frank Jensen Niels Vestergaard Hans Frost	<i>Asymmetrisk information og regulering af forurening</i>
2/99	Finn Olesen	<i>Monetær integration i EU</i>
3/99	Frank Jensen Niels Vestergaard	<i>Regulation of Renewable Resources in Federal Systems: The Case of Fishery in the EU</i>
4/99	Villy Søgaard	<i>The Development of Organic Farming in Europe</i>
5/99	Teit Lüthje Finn Olesen	<i>EU som handelsskabende faktor?</i>
6/99	Carsten Lyng Jensen	<i>A Critical Review of the Common Fisheries Policy</i>
7/00	Carsten Lyng Jensen	<i>Output Substitution in a Regulated Fishery</i>
8/00	Finn Olesen	<i>Jørgen Henrik Gelting – En betydende dansk keynesianer</i>
9/00	Frank Jensen Niels Vestergaard	<i>Moral Hazard Problems in Fisheries Regulation: The Case of Illegal Landings</i>
10/00	Finn Olesen	<i>Moral, etik og økonomi</i>
11/00	Birgit Nahrstedt	<i>Legal Aspect of Border Commuting in the Danish-German Border Region</i>
12/00	Finn Olesen	<i>Om Økonomi, matematik og videnskabelighed - et bud på provokation</i>

13/00	Finn Olesen Jørgen Drud Hansen	<i>European Integration: Some stylised facts</i>
14/01	Lone Grønbæk	<i>Fishery Economics and Game Theory</i>
15/01	Finn Olesen	<i>Jørgen Pedersen on fiscal policy - A note</i>
16/01	Frank Jensen	<i>A Critical Review of the Fisheries Policy: Total Allowable Catches and Rations for Cod in the North Sea</i>
17/01	Urs Steiner Brandt	<i>Are uniform solutions focal? The case of international environmental agreements</i>
18/01	Urs Steiner Brandt	<i>Group Uniform Solutions</i>
19/01	Frank Jensen	<i>Prices versus Quantities for Common Pool Resources</i>
20/01	Urs Steiner Brandt	<i>Uniform Reductions are not that Bad</i>
21/01	Finn Olesen Frank Jensen	<i>A note on Marx</i>
22/01	Urs Steiner Brandt Gert Tinggaard Svendsen	<i>Hot air in Kyoto, cold air in The Hague</i>
23/01	Finn Olesen	<i>Den marginalistiske revolution: En dansk spire der ikke slog rod?</i>
24/01	Tommy Poulsen	<i>Skattekonkurrence og EU's skattestruktur</i>
25/01	Knud Sinding	<i>Environmental Management Systems as Sources of Competitive Advantage</i>
26/01	Finn Olesen	<i>On Machinery. Tog Ricardo fejl?</i>
27/01	Finn Olesen	<i>Ernst Brandes: Samfundsspørgsmaal - en kritik af Malthus og Ricardo</i>
28/01	Henrik Herlau Helge Tetzschner	<i>Securing Knowledge Assets in the Early Phase of Innovation</i>
29/02	Finn Olesen	<i>Økonomisk teoriehistorie Overflødig information eller brugbar ballast?</i>